

Toespraak

van de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, prof.dr. J.A. Bruijn

Herdenking J.C. (Jan) Terlouw (1931-2025)

datum 27 mei 2025

Op vrijdag 16 mei jl. overleed Jan Terlouw, op 93-jarige leeftijd. Hij was vier jaar lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, van 8 juni 1999 tot 10 juni 2003.

Ik heet ook zijn familie welkom bij deze herdenking.

Jan Cornelis Terlouw werd op 15 november 1931 geboren in Kamperveen. Na de oorlog behaalde hij zijn middelbareschooldiploma en ging hij natuurkunde studeren aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Hij promoveerde vervolgens aan dezelfde universiteit in de wiskunde en de natuurwetenschappen, waarvoor hij onderzoek deed in Nederland, de Verenigde Staten en Zweden.

Na zijn terugkeer in Nederland werd Jan Terlouw politiek actief: eerst lokaal als lid van de gemeenteraad van Utrecht voor D – apostrof – 66 en vanaf 1971 landelijk. Hij was tien jaar lid van de Tweede Kamer, waarvan acht jaar fractievoorzitter en werd in 1981 vicepremier en minister van Economische Zaken in het tweede kabinet-Van Agt. Het kabinet viel na een jaar en Terlouw koos voor een rol buiten de politiek: hij werd secretaris-generaal van de Conferentie van Europese ministers van Vervoer.

In 1991 kreeg hij opnieuw een publieke rol, als Commissaris van de Koningin van Gelderland. Dat bleef hij tot aan zijn pensioen in 1996. Even leek het erop dat hij daarmee zijn politiek-bestuurlijke leven had afgerond. Maar, zei hij in 1999, 'het bloed kruipt waar het niet gaan kan'. Hij werd door de leden van D66 – inmiddels zonder apostrof – gekozen als lijsstrekker voor de verkiezingen van de Eerste Kamer.

Zijn maidenspeech hield hij tijdens een debat over de deregulering van het taxivervoer. Ook sprak hij in de senaat over de dualisering van het lokaal bestuur, gemeentelijke herindelingen zoals in de regio's Haaglanden en Twente, het correctief referendum en de wijze van benoemen van de burgemeester.

Bovendien voerde hij namens zijn fractie het woord over de notitie 'Reflecties over de positie van de Eerste Kamer' van het tweede kabinet-Kok. In dit verband noemde hij ongeduld een van zijn slechte eigenschappen. Hij beschreef in een column op de website van de Eerste Kamer hoe de natuur - en ik citeer - 'zijn geheimen langzaam en moeizaam prijsgeeft. Soevereine staten geven hun belangen langzaam en moeizaam op. Instituties doen langzaam en moeizaam afstand van hun bevoegdheden. Misschien is dat zo gek nog niet. En het leert je geduld.'

Om er bij zijn afscheid in 2003 aan toe te voegen:
'Stel dat je als Eerste Kamer één keer per jaar een wetgevingscalamiteit voorkomt. Dan is de senaat het toch waard.'

De ongeduldige hemelbestormer had geleerd geduldig te zijn.

Jan Terlouws bekendste nevenfunctie was het schrijverschap. Tegen Volkskrant Magazine zei hij in 2006 dat hij het liefst als schrijver zou worden herinnerd:
'Dat politieke, ach, dat is weer over. Maar misschien dat mijn boeken als ik dood ben wat langer in de herinnering blijven bestaan.'

Daarom geef ik vandaag, in deze politieke arena, het laatste woord aan zijn schrijverschap.

datum 27 mei 2025

blad 2

Want al is Jan Terlouw vooral bekend van jeugdboeken als 'Oorlogswinter', 'Koning van Katoren' en 'Oosterschelde, Windkracht 10', hij schreef ook veel voor volwassenen.

Mocht u de naam van ons educatieproject de 'Derde Kamer' een originele vondst vinden, Terlouw schreef al in 1978 een roman over een fictieve Tweede Kamerfractie met die titel. Bovendien schreef hij verschillende thrillers met dochter Sanne.

Enkele jaren geleden zette hij zijn 'Gedichte gedachten' op papier. Een daarvan deel ik graag met u:

*Domheid en macht: Zorg dat die twee elkaar niet omarmen,
en bewaak met veel energie,
met alle middelen die je kunt vinden,
de rechtsstaat, de grondwet, de democratie.*

...

De bijdrage van Jan Terlouw aan de Nederlandse samenleving, de Nederlandse parlementaire democratie én de Nederlandse literatuur is van grote waarde geweest. Zijn verbondenheid met het openbaar bestuur en het algemeen maatschappelijk belang zijn een voorbeeld en inspiratie voor ons allen.

Wij herdenken hem vandaag dan ook met het grootste respect. Moge dit respect en de waardering voor zijn verdiensten voor ons land tot steun zijn voor zijn familie en zijn vrienden.